

RIMÓCZI-HAMAR MÁRTA*

HORATIUS ÉS BABITS AZ ÉVSZAKOKRÓL

(VIVALDI „A NÉGY ÉVSZAK” HALLGATÁSA KÖZBEN)

BORZSÁK ISTVÁN AKADÉMIKUS PROFESSZOR ÚRNAK
SZÜLETÉSNAPI KÖSZÖNTÉSÜL. 2000. DECEMBER 24.

Mind Horatius ódája, mind Babits verse valamiféle „életösszegezése” a két költő alkotólétének. A versek hangulata látszólag lemondó, valójában azonban erőteljes életigenlés sugárzik felénk a nagy költői láttató erejű versekből. Ezt a belülről jövő erőt és hitet az öröklétben erősíti Vivaldi hatásos zenéje, amelyből szintén az örök körforgás biztosította halhatatlanság érzése szól hozzánk, a zene és költészet nyelvén. Két évezredet nyújt át az „öröklétből” Horatius záró ódakötetének középső, 7. carmenja, Babits még a közelmúltból szól, de a versek összecsengése, az alkotó lét mindkettőjüknek biztosítja a halhatatlanságot és velük együtt mindazoknak, akik a kozmosz tevékeny embereiként annak hibátlan törvényeit követve élik életüket úgy, hogy a „percnyi léthez” a „végtelen érzetének” madáchi bizonyosságát is hozzácsatolják.

Hangfelvételi ritkaságként Vivaldi „A négy évszak” című concertóját korabeli hangszereléssel hallgathatjuk. Az egyes tételek között Vivaldi évszak-sonettjei összehasonlításra késztetnek egyrészt Horatius híres IV. 7. carmenjével, másrészt Babits „Ősz és tavasz között” című költeményével. A zeneszerző verseivel hangsúlyozni kívánja, hogy az évszakok szépségeit nem csak dallamokkal, hanem láttató erejű verssorokkal is képes még átélhetőbbé tenni. A mindenkori elmúlásban benne lüktet az állandó újrakezdés öröme. Némává halkuló pianissimókból törnek elő a borzongatóan dübörgő, de frissítő fortissimók. A versek és a zenemű ütemei festői erővel közvetítik a zeneszerző költő érzéseit az évszakok változásáról. Ennek az élménynek a hatása megjeleníti előttünk Horatius és Babits évszakokat idéző verseit is. Vivaldi hallgatása távlatokat nyit és zár, megismétli az újrakezdés és elmúlás motívumait. Újra és újra! Az emberi élet valamennyi évszakát megélni csakis kiválasztottaknak adatik meg. Törhetetlenné válnak ekkorra a töréseket nem nélkülöző életpályák is.

* E tanulmány elkészítésében részt vettek a „Horatius olvasásakor” c. speciális kollégium hallgatói: Agrillo Vivienne, Bányay Krisztina, Bíró Zsófia, Boros Karina Ágnes, Chikány Erzsébet, Farkas Gabriella, Fehér Judit, Friedrich Eszter, Futász Réka, Galambos András, Horváth Attila, Horváth Áron, Koncz Ádám, Madlena Zsolt, Manhercz Orsolya Ágnes, Máté Katalin, Naményi Krisztina, Paraizs Veronika, Pál Gergely, Perényi Katalin, Puskás Nóra Mónika, Prákfalvy Réka, Szabó Andrea, Szalay Gabriella, Takács Anett, Timkovics Dorottya, Vajda Henrik, Vörös Mercédesz.

Borzsák István professzor élete az emberi lét valamennyi évszakát átöleli. Generációk mestere, tanára mind a mai napig. Megadatott Neki, hogy a teremtmények megélésével teljesebbé váljanak, válnak egésszé emberi és tudósi léte. Írásunkkal szeretnénk hitelesíteni, hogy a „tél”, a „csendes, tiszta tél” az alkotó évszakoknak — talán — a legszebbje. Mind az évszakok télideje, mind az emberélet tele teljességet nyújt és ugyanazt kéri. A körforgás, a kör az öröklét jelképe. Ez az életkör a XX. század elejétől forog át a XXI. századba. A sejtett öröklét hogyan bontakozik ki e két versből, amelyek látszólag az elmúlásról szólnak? Ez az általánosan elfogadott vélemény, pedig e versek nem kelthetik ezt az érzést. Ellenkezőleg! A versek körforgásleírása kizárja a mulandóságot. A természet örök körforgásában — amely tagadhatatlan — az ember is benne foglaltatik. Ha pedig a természet örök, akkor alkotóelemei — így az ember is — részesei az örökkévalóságnak. Babits is ezt érzi és érzéltetni is akarja e különös versében.

A maga módján minden teremtmény lény halhatatlan. Az alkotók örökléte ezen belül egészen különös gyökerű. E gyökereknek teremtményi érzelmektől kell dúsaknak lenniük, hogy táplálhassák az alkotókon keresztül az öröklétű műveket. Az értelem örök kételyeit csak az érzelmek tudják feloldani. E kettő egysége a halhatatlanság hordozója. Az ősi és elsődleges táplálóerő az érzelem. Minden alkotásnál felfedezhető, mikor rezdült meg az alkotó érzelemléte, amely lendületbe hozta a mű születését. Ez az élmény — a „csodaszép” — érint meg bennünket Babits halhatatlan soraiban:

„Nem az énekes szüli a dalt:
a dal szüli énekesét.
Lobbanj föl, új dal, te mindenható!
Szülj engem újra, te csodaszép!”
(Mint forró csontok a máglyán)

Babits „esdeklí” az újjászületést. Majd hirtelen a magáramaradottság kétségbeesésével folytatja:

„Barátaim elhagytak engem:
egyedül maradtam már.”
(Mint forró csontok a máglyán)

Szinte szó szerint olvashatjuk e reménytelenséget árasztó gondolatokat az „Ősz és tavasz között” című versében is:

„Barátaim egyenkint elhagytak,
akikkel jót tettem, megtagadtak:
akiket szerettem, nem szeretnek,
...
Ami betűt ágam írt a porba,
A tavasz sárvize elsodorja.”

Már a vers kezdő sora is lemondó. Úgy tűnik, a többi sem vidám:

„Elzengett az őszi boros ének.”
(1. versszak)

„Leesett a hó a silány földre,
talán csak hogy csúfságát befödje.”
(3. versszak)

„Már az év, mint homokóra, fordul:
elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
s mint unt homokját a homokóra,
hagyja gondját az ó év az újra.”
(5. versszak)

„Olvad a hó, tavasz akar lenni.
...
Pehely vagyok, olvadok a hóval,
Mely elfoly, mint a könny, elszáll, mint a sóhaj.
Mire a madarak visszatérnek,
Szikkad a föld, híre sincs a télnek...”
(7. versszak)

Csupasz, őszi szőlőtő, a tavasz sárville ... mind lehangolónak tűnik, de összességében reményvesztett-e ez a vers? Nem lehet kétségünk a vers olvastán, hogy Babits jól ismerte Horatius Torquatus-ódáját (Carm. IV. 7). Az alábbiakban ezt a feltevésünket szeretnénk bizonyítani, bár bizonyításra aligha szorul, legfeljebb a vers új értelmezéséről lehet szó.

Saját életérzésének megfelelően Babitsnál az ősz (őszutó) a „nyitó” évszak a tavasz helyett. Ennek ellenére nála éppúgy érezzük az öröklét-élmény hangulatát, mint Horatiusnál.

Babits	Horatius
1. versszak: ősz van	1—2. versszak: tavasz van
3. versszak: tél van	3. versszak: nincs évszak! Felszólítás hangzik: „halhatatlanságot Ne remélj!” (ti. te halandó!)
7. versszak összecseng	4. versszak

„Olvad a hó, tavasz akar lenni.” A tavasz, nyár, ősz, tél szinte követhetetlenül gyors, festőien szép változásának leírása

Babitsnál a tavasz csak a 7. versszakban jelenik meg, Horatiusnál pedig már a vers kezdetén látjuk, észleljük, éljük a tavasz érkezését.

„Olvad a hó, tavasz akar lenni.”	<i>Diffugere nives...</i>
(7. versszak)	(1. versszak)

Figyelemre méltó az igeidők használata: Horatiusnál múlt, Babitsnál jelen. A két ige — Babitsnál „elzengett” (az ének), Horatiusnál „elolvadt” (a hó) — teljesen más érzelmi töltésű. Bizakodás az egyikben, lemondás a másikban. Kérdés, melyik érzés kerekedik felül. Gondolkodhatunk, Babits két- vagy egyévszakú költő? Ha „tél-évszakú” csak, akkor pesszimizmus hatja-e át? Lesz halhatatlanság „télvíz” idején, a „sárvizes” tavaszelon? Igaz, halk bizonyosságú, de mégis optimizmus rezeget át a verssorokon:

„Mire a madarak visszatérnek,
szikkad a föld, híre sincs a télnek...

Lesz halhatatlanság! Megjósolja Babits magának:

„Csak az én telem nem *ily* mulandó.
Csak az én halálom nem halandó.”

Ide kívánczik Babits prózai vallomása is arról a „mulandóságról”, amely mégsem mulandó. Foglalkoztatja őt a halhatatlanság nagy talánya a barátság érzésének maradványával együtt. A lelkekből való egymás közötti „részesedés” vagy „lélekfelelés” az élet nélkülözhetetlen szépségéhez tartozik. Nem mellőzhetjük gyönyörű gondolatait Shelley és Keats barátságáról. Elsiratja ő is Keatset Shelleyvel együtt. Keats fiatalon repült „művészetének égmagasára”. Shelley ekkor ír siratót barátja emlékére *Adonais* címmel. „Shelley a költőt gyászolja ... de a végén mégsem a halálnak, hanem a halhatatlan életnek himnusza lesz ez ... A halhatatlan élet csakugyan megy tovább s nem törődik a halállal”.¹ Ennél szebb és tömörebb költői vallomás nehezen képzelhető el. Ihletett prózában él az élet.

Nem mellőzhetjük Babits és Horatius elgondolkodtató biográfiai coincenciáját sem. Horatius 57. éve küszöbén, Babits 58. életéve betöltése után távozik az életből. Pontosan hatvanadik éve, 1941-ben, szólította el e földi világból az ég. Az emberi lét évszakait ők nem érhették meg, de verseikben magukkal együtt itt hagyták azokat, festőien, elevenen, sugárzóan. Ők pedig mindketten korán, művészetük „égmagasát” elérve távoztak a halhatatlanok közé, ahol Babits halála „nem

¹ Babits Mihály: Az európai irodalom története 1760—1925. Budapest é. n. 150.

halandó”, s a „tele” sem mulandó. A babitsi sorok horatiusi hangulatára Borzsák professzor már 1975-ben felhívta a figyelmet Horatius ódáihoz írott kommentárjában.² Ez a helymegjelölés egyben utalás Horatius magyarországi utóéletének egyik jeles helyére. E szép összecsengésre figyelve kíséreljük meg a két vers összehasonlító elemzését.

Horatiusnál megvan az évszakok körforgása, de látszólag nincs remény a halhatatlanságra.

*Frigora mitescunt Zephyris, ver proterit aestas
interitura, simul
pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
bruma recurrit iners.*

(3. versszak)

„A hideg »megenyhül« a tavaszi szelektől ..., a diadalmaskodó tavaszt mint valami ellenállhatatlan hódító »tiporja el« a nyár, ..., de a nyár is »elmúlásra van rendelve«, jószágosabb, de feltartóztathatatlan utód a »pomifer« jelzővel ékes ősz is ..., amely mintegy bőségszarujából »árasztja« ajándékait, a gyümölcsöket.”³ A versszak végén újra tél van: „és máris fut — nem is jön — vissza a mozdulatlan, ill. mozdulatlanra tevő tél.” A „körpálya mozdíthatatlannak látszó” dermesztő vége „fel fog engedni”,⁴ folytatódik a körforgás.

Az univerzum körforgása örökös, ott nincs veszteség (nincs halál!), ott a megújító ismétlődés az állandó. Az emberi lét megszűnte, „alászállása” után: por és árnyék(világ) a lét, de ezzel már itt, e földi világban is szembe kell néznünk:

Pulvis et umbra sumus.

Jelen idő! Pedig azt várnánk, hogy porrá „leszünk” (*erimus*). Létünkben hordjuk az elmúlást. E világból költözünk abba az árnyvilágba, amelyben már itt, a jelenben élünk. Árnyvilág — árnylét!

Gondoljunk csak Kölcseyre! Őt is mennyire foglalkoztatta — akárcsak gondolkodó elődei és utódait — az örök körforgás:

„Kezdet és vég egymást éri”
(*Vanitatum vanitas*)

Horatius — Kölcsey — Babits? Menjünk vissza időben! „Mert közös a kezdet és a vég a kör kerületén.” (ξυνὸν γὰρ ἀρχὴ καὶ πέρας ἐπὶ κύκλου περιφερείας⁵). Már Herak-

² Borzsák István: Horatius: Ódák és epódoszok. Budapest 1975. 459.

³ Borzsák István: i. h.

⁴ Borzsák István: i. h.

⁵ H. Diels—W. Kranz: Die Fragmente der Vorsokratiker. I^o. Berlin 1934. 174 (103. frg.).

leitos töredékeiben olvashatjuk szinte szó szerint Kölcsey „gondolatait”, aki tovább gondolkodik a halhatatlanságról emlékbeszédében, amelyet az általa megbántott költő — Berzsenyi Dániel — búcsúztatásán mond el: „Az emberi nem, egészében tekintve, örökre virágzó növény, minek egyfelől hervadó virágai mellett, másfelől szünet nélkül újabb és újabbak fakadnak s nyílnak ki.” Idézzük fel a híres mondatot, amellyel így „engeszteli ki” a megbántott, halott Berzsenyit:

„Árnyéka az elköltözöttnek, sírod felett zeng az engesztelő szózat.”

Majd kérdez Kölcsey: „A megholtak jövője hol vagyon? Kettő a felelet. Egy, mely a hit vezérkaraira utasít ... Más, mely az emberiség egésze felé fordul, s innen a síron, az enyészet nyomain mindig újonnan keletkező életre figyelmeztet. Lelket emelő nagy gondolat fekszik mindegyikben!” Érezzük, hogy Kölcsey „engesztelő ajándék”-ával Berzsenyinek is megjósolja a halhatatlanságot. Mi mást tett Horatius? Már kilenc évvel e versének írása előtt ódakötetének záró ódájában (Carm. III. 30) ugyanezt jósolta magának (Kr. e. 23-ban):

Non omnis moriar

Kölcsey is, Babits is tudja, hogy halhatatlanok lesznek, hisz a világegyetem részei ők is.

E látszólagos kitérő után nézzük tovább Horatius versét: ha eltávoztunk innen, az Alvilág uraé a rendelkezés, a rendezés joga. Ott nem ér semmit sem a származás, sem az ékes beszéd, de a *pietas* sem. Horatius ezt a fontos figyelmeztetést látszólag Torquatus nevű ismerősének címzi, ő a vers végének megszólítottja. A *pietas* Torquatus személyéhez nehezen kapcsolható, az ékes szó igen, hisz ügyvédként a „beszéd” volt a kenyeré. A *pietas*, e nehezen meghatározható erkölcsi eszmény az a magatartásforma, amelyben a segítő, „kegyes”, óvó tiszteletadásnak mellőzhetetlen szerepe van a szülők vagy az arra érdemes személyek iránt tanúsított viselkedésmódokban. Horatius korának princepsa — Augustus — sajátjának tekintette a *pietas* erényét is. E fogalom elemzése Augustusszal kapcsolatban nehezen illeszthető ennek az írásnak a témájába, de mivel szerepel a versben, nem hagyhatjuk figyelmen kívül. Szép érzelmi töltésű szó. A baj csak az, hogy Augustus erénykatalógusába nehezen erőltethető bele. A princeps ugyanis hatalma teljében olykor megfedkezik arról, mivel tartozik barátainak, segítőinek. Mire megérne benne a „bűnbánat”, hirtelen távozik ő is az életből, akárcsak „barátai”.

Horatius a baráti érzés mellőzhetetlen fontosságát úgy hangsúlyozza e versében, hogy az a két sor külön tanulmányt érdemel. Lényege: csak azt nem veheti el a kapzsi örökös bárkitől, amit lélekkel ad vagy lelkéből, lelkével ajándékozik barátjának. Horatius ajándékozott minden elveszejtett társának, életükben őszinteséget, haláluk után éltető, emlékező, halhatatlanságot nyújtó verseket. Ezzel szemben ódáinak záró, negyedik könyvét Augustusnak kifejezett óhajára írta. E vers érdekessége, hogy

éppen a középső ódája a 15 költeményből álló negyedik könyvnek, s ez arra mutat, hogy igen fontos a mondanivalója. Így érthető meg, hogy a *pietas* kiszól a versből. Torquatushoz nem kapcsolható, de Augustushoz sem. A *pietas* szó Horatiusnál egyébként összesen négyszer fordul elő életművében, de úgy, hogy minden óda-könyvben csak egyszer, tehát 103 versből csak négyben szerepel, akkor sem Augustusra vonatkoztatva. A *Carmen saeculare* híres himnuszában egyáltalán nem szerepel, ez is jelzésértékű Horatius Augustusról alkotott ítéletével kapcsolatban.

A *pietas* tehát nem véd az Alvilág hatalmától. Kérdés: kit? Torquatust? Aligha! Horatius szokott rejtjelezésével úgy építette fel e csodálatos optimista versét, hogy kijelenti:

Immortalia ne speres

Ezt magára természetesen nem vonatkoztathatja, hiszen a Carm. III. 30-ban már visszavonhatatlanul leírta:

Non omnis moriar

és

Exegi monumentum

Megalkotta azt a művet, amely halhatatlanná teszi. Így teljesen kizárt, hogy Kr. e. 14 táján „őszikéinek” fájoán szép és elgondolkodtatóan rejtélyes versében magától vagy Torquatustól vonná meg a halhatatlanságot.

A lényeg az: valakinek nem jár az öröklét, a „szép halhatatlanság”. Ezután következnek az örökéletű évszakok leírása, majd hirtelen feltűnik — pontosan a vers középpontjában — az Alvilág képe, ahol pius/pater Aeneas is meglegelte helyét. Ezek után leszögezi Horatius, hogy a *pietas* sem segítene ott. Így csak összegezni kell Horatius jeladásait: „Te (valaki!) ne remélj halhatatlanságot *pietas*-od révén”. Hogyan mondhatta volna meg ezt nyíltan a költő a princepsnek, akinek tetteit éppen az ódáknak ebben a IV. könyvében kellett megénekelnie és magasztalnia. Erre Horatius ezt a tőle megszokott rejtjelezési módot választotta.

A princeps hihetőleg mégis megértette a nehezen érthető célzást, de azért hat évet még kapott ajándékba Horatius. Így értelmezve a verset, nem kelt félelmet bennünk. Ha a testi részt el is viszi az Alvilág, a szellem túléli az elmúlást. Halhatatlanul ott van az örök körforgásban, múlhatatlanul örök, mint a nagy egész. Mindazok, akik a *pietas* birtokában élték életüket, hírük, nevük, tisztességük révén számíthatnak a hallhatatlanságra.

„Csak az én halálom nem halandó”

— írja Babits, ahogyan Horatiusé sem az. Horatius őshite az öröklétben így olvasható ki a versből. A horatiusi vers gondolatai is azt sugallják, amit a babitsi sorok: az ő és övéi(k) halála „nem halandó”.

Az évszakok körforgását Horatius olyan zenei-festői varázslattal tárja elénk, mint Vivaldi tette ezt zenéjével és a hozzá írott szonettjeivel, amelyek erősítik a zenei közlést. Ha ezt itt most nem is tudjuk hallhatóvá tenni, legalább olvassuk Vivaldi versét a Tél-tételhez:

„Fekete felhőkből jönnek keményen
a szörny szelek s szigorúan morognak.
A percek lépte koppanó az éjben.
A végtelen fagy fogakat vacogtat.

Vonulását az egykedvű napoknak
tűz mellől nézzük. Kint esőverésben
járkál az élet, dermesztő fagyok vad
világában bolyong reszketve tétlen.

Sokan csúszkálnak, olykor földre esnek,
majd felszökve suhannak sima jégen.
Még betörik páncélja a vizeknek.

Nagy vaskapuk mögül kitör merészen
bóra, sirokkó, ura vad szeleknek.
Ilyen a tél s mennyi öröm a télben.”

(Ford. Baranyi Ferenc)

A tél minden kellékével tél, fagyos és tétlen (*iners!*), de mind a zenében, mind a versben ott a feloldódás (olvadás!), a fortissimók bizonyosságát adják annak, hogy lesz folytatás, lesz tavasz.

Babitsnál a tél a halhatatlanság évszaka. Ha van halhatatlanság, tél, akkor van tavasz is, még ha Babits a két melengető évszokról nem is ír külön. A Tél-kezdetben van a legtöbb remény, amikor — ha lépésenként is — de kezd növekedni a fény. Horatius talán edzettebb lelkületű, mint Babits. Optimizmusuk nem harsogó, de azt mindketten tudják, hogy az elmúlásnak nem velejárója az elpusztulás, az elpusztító felejtés. Horatius és Babits halhatatlanságba vetett hite különböző költői képekben jut kifejezésre, de a végeredmény azonos. Egyikük halála sem „halandó”, de nem halandó az igaz úton járóké sem.

SUMMARY

Both the ode of Horace and the poem of Babits represent some „summary of life” in the creative existence of the two poets. Apparently, the tone of the poems is resigned. In reality, however, powerful affirmation of life is radiating towards us from these poetic verses, vigorously enabling us to see. This strength, coming from inside, and this belief in eternity is strengthened by the impressive music of

Vivaldi, from which the sentiment of immortality, assured by the eternal rotation, is speaking to us by the language of music and poetry. Ode 7, inserted in the middle of Book IV of Horace, presents two millennia from the „eternity” while Babits speaks from the recent past, but the accord of the verses and the creative life assure the immortality for both and together with them for all those, who as active men of the cosmos are living according to its faultless laws so that they attache to the „minute life” the certainty, revealed by Madách, of the „sense of infinite”.

FÜGGELÉK

RIMÓCZI-HAMAR MÁRTA

AZ ÉVSZAKOK KÖRFORGÁSÁNAK ASZTROLÓGIAI VONATKOZÁSAI

Az évszakok körforgásának képzete Horatiusnál szorosan összefügg az évszakok változásának asztrológiai hátterével. Érdemes F. Cumontnak és R. Ghirshman-nak abból a megállapításából kiindulnunk, amely szerint a János Jelenések könyvében leírt égi trónus négy alakjával s az égi királyként ábrázolt Krisztusnak ugyanettől a négy alaktól körülvett trónusa — mint ez a franciaországi Moissac templomának tympanonján látható¹ — a perzsa királyi trónusra megy vissza.² Mivel pedig a perzsa királyok az uralkodói képzetek szerint világuralkodók voltak, trónusuk a világot jelképezte s szimbolikájában is ez a képzet jutott kifejezésre. Így az égi trónus négy alakjában a zódiakus négy csillagképét kell látnunk. Ezek pedig a következők: Oroszlán (kezdeté július 23.), Bika (kezdeté április 21.), Emberarcú (= Vízöntő, kezdeté január 20.), Sas (= Skorpió, alternatív elnevezés, kezdeté október 23.). Hogy éppen ezek a zódiakus jegyek kaptak szerepet mind a perzsa trónus felépítésében, mind pedig annak apokaliptikus utódjánál, annak az volt az oka, hogy szerepük hangsúlyozottabb volt, mint az évszakok kezdetét jelző csillagképeknek. Vagyis a *tavas* legdúsabb a *Bika* jegyében, azaz már „eltiporja” a *nyár*; a *nyár* a maga „interi-tura” állapotában még fellángol az *Oroszlán* jegyében, hogy innen azután már leáldozóban legyen és átadja helyét a *frugifer autumnus*-nak, az *ősznek*, amely úgy ontja elének kincseit búcsúzóul, mint talán egyik évszak sem. Ekkor kezd halványulni az *ősz* úgy, hogy a *Skorpió* jegyében (okt. 23.—nov. 21.) lecsendesüljön, elpihenjen és készüljön átadni helyét a *bruma iners*-nek, a *télnek*, amely elmélyedésre, összegzésre készítet. Szép csend van kívül — belül. Majd ez is elmúlik úgy, hogy a *Vízöntő* kezd meg alig észlelhető készülődését a tavaszra, amelyet újra eltipor a *nyár*, újra éled a *bika* és így ismétlődik a körforgás tovább.

¹ R. Ghirshman: Iran. Parthes et Sassanides. Paris 1962. 403. kép.

² R. Ghirshman: i. m. 304 sk.

A csillagképek funkciója e körforgásban következőképpen ábrázolható:

kardinális, évszakkezdő jegyek	állandó évszakközépi jegyek	változó, leáldozó jegyek
Kos	Bika	Ikrek
Rák	Oroszlán	Szűz
Mérleg	Skorpió	Nyilas
Bak	Vízöntő	Halak

A perzsa vallásos világképben az évszakok közepét szimbolizáló csillagképek csoportja *királyi csillagképként* volt ismeretes.³ Így még érthetőbbé válik a királyi hatalmat szimbolizáló uralkodói trónus csillagkép szimbolikája, amely a király tevékenységének sikeres kiteljesítéséhez a csillagképek örök körforgását s ezzel együtt az állandóságot biztosító természeti alapot adja.

³ Harmatta János: Ahasvérus. A Biblia és Irán. Beszélgetések a Bibliáról² Szerk. Rapcsányi László. Budapest 1984. 166.